

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 152a/2025

privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea cu privire
la Curtea Constituțională

CHIȘINĂU

25 septembrie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 26 iunie 2025,
Examinând preliminar sesizarea menționată,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 25 septembrie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 26 iunie 2025, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție și 25 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, de către dl Vladimir Voronin și dna Diana Caraman, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorii sesizării i-au solicitat Curții să verifice constituționalitatea Legii nr. 74 din 10 aprilie 2025 cu privire la Curtea Constituțională în integralitatea sa și, în subsidiar, a următoarelor prevederi:

- textul „intenționează să devină parte” de la articolul 4 alin. (1) lit. a) și textul „la sesizarea instanțelor judecătorești” de la litera g);
- teza a doua a articolului 9 alin. (1) („Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.”);
- textul „și are mai puțin de 65 de ani de la accederea în funcție” de la articolul 13 alin. (1); textul „cu 3 luni înainte de expirarea mandatului judecătorului” de la articolul 13 alin. (2); teza a doua a articolului 13 alin. (3) („În cazul în care candidatul ocupă o funcție incompatibilă cu funcția de judecător al Curții Constituționale sau este membru al unui partid politic, acordul trebuie să cuprindă angajamentul candidatului de a demisiona, până la data depunerii jurământului, din funcția pe care o ocupă, cu excepția cazului în care legea prevede suspendarea din funcție, și de a înceta calitatea de membru în partidul politic.”);
- textul „unui mandat deplin” de la articolul 20 alin. (2);
- textul „pentru judecătorul demisionat și reîntors în funcție se ia timpul activității în funcția de judecător de la data încetării ultimei demisii” de la articolul 20 alin. (5);
- articolul 21 alin. (4);
- articolul 30 alin. (3);

- textul „intenționează să devină parte” de la articolul 38 alin. (1) lit. a) și textul „sesizate de instanțele judecătorești de la litera e);
- omisiunea de a reglementa, la articolul 39, „circumstanțele care justifică suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova”.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

3. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică. (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 60 Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

„(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputați.”

Articolul 66

Atribuțiile de bază

„Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;

[...].”

Articolul 72 Categorii de legi

„(1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare.

[...]

(3) Prin lege organică se reglementează:

[...]

e) organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ;

[...].”

Articolul 74 Adoptarea legilor și a hotărârilor

„(1) Legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi.

[...].”

Articolul 76 Intrarea în vigoare a legii

„Legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistența acesteia.”

Articolul 135 Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

[...].”

Articolul 137

Independența

„Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.”

4. Prevederile relevante ale Legii nr. 74 din 10 aprilie 2025 cu privire la Curtea Constituțională sunt următoarele:

Articolul 4

Competența materială a Curții Constituționale

„(1) În scopul exercitării activității de jurisdicție constituțională, Curtea Constituțională îndeplinește următoarele atribuții funcționale:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova **intenționează să devină parte**;

[...].

g) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor normative prevăzute la lit. a), **la sesizarea instanțelor judecătorești**;

[...].”

Articolul 9

Structura Curții Constituționale

„(1) [...]. **Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.**

[...].”

Articolul 13

Criterii de eligibilitate și modul de selectare a candidaților la funcția de judecător al Curții Constituționale

„(1) Judecător al Curții Constituționale este persoana cu reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliu în țară, are pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic superior sau în activitatea științifică **și are mai puțin de 65 de ani la accederea în funcție.**

(2) **Cu 3 luni înainte de expirarea mandatului judecătorului**, autoritatea care a desemnat judecătorul respectiv, din oficiu sau urmare a informării în scris de către președintele Curții Constituționale, demarează procedura de desemnare a unui nou judecător. Până la expirarea mandatului judecătorului, autoritatea competentă numește un nou judecător, cu respectarea criteriilor menționate la alin. (1).

(3) Numirea se face numai cu acordul prealabil, exprimat în scris, al candidatului. **În cazul în care candidatul ocupă o funcție incompatibilă cu funcția de judecător al Curții Constituționale sau este membru al unui partid politic, acordul trebuie să cuprindă angajamentul candidatului de a demisiona, până la data depunerii jurământului, din funcția pe care o ocupă, cu excepția cazului în care legea prevede suspendarea din funcție, și de a înceta calitatea de membru în partidul politic.**

[...].”

Articolul 20 Garanțiile sociale

„[...].

(2) Judecătorul Curții Constituționale care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici, inclusiv în funcția de judecător al Curții Constituționale pe perioada unui mandat deplin, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul lui mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani, pensia se mărește cu 3%, dar nu poate depăși 80% din salariul lui mediu lunar.

[...].

(5) Judecătorului Curții Constituționale care a plecat onorabil din sistem i se plătește o indemnizație unică de concediere egală cu 50% din produsul înmulțirii salariului său mediu lunar la numărul de ani lucrați complet în funcția de judecător. În calculul indemnizației unice de concediere pentru judecătorul demisionat și reîntors în funcție se ia timpul activității în funcția de judecător de la data încetării ultimei demisii.

[...].”

Articolul 21 Încetarea mandatului

„[...].

(4) Judecătorul Curții Constituționale al cărui mandat a expirat continuă să activeze, cu acordul său, până la depunerea jurământului de către judecătorul nou-numit.

[...].”

Articolul 30 Părțile procesului de jurisdicție constituțională

„[...].

(3) La soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate, parte în procesul de jurisdicție constituțională este judecătorul care a ridicat excepția de neconstituționalitate la soluționarea unei cauze aflate în examinare sau partea în proces (reprezentantul acesteia), dacă excepția a fost ridicată de către aceasta din urmă. În cazul în care excepția de neconstituționalitate este ridicată de către un complet de judecată, sesizarea este susținută în ședința publică a Curții Constituționale de către un judecător delegat din cadrul completului.

[...].”

Articolul 38 Hotărârile Curții Constituționale

„(1) Prin hotărâri Curtea Constituțională:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor

Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova **intenționează să devină parte;**

[...]

e) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor normative, **sesizate de instanțele judecătorești;**

[...].”

Articolul 39 Avizele Curții Constituționale

„Prin avize Curtea Constituțională se pronunță asupra:

d) **circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova;**

[...].”

ÎN DREPT

I. Argumentele autorilor sesizării

5. Autorii sesizării subliniază că sesizarea are ca obiect principal declararea neconstituționalității Legii cu privire la Curtea Constituțională în întregime, pentru că ar fi fost încălcată procedura de adoptare. În subsidiar, autorii sesizării susțin la modul general că prevederile concrete enumerate de aceștia denaturează sau contravin dispozițiilor constituționale; sunt lipsite de un temei constituțional expres; nu respectă standardele internaționale în materie de justiție constituțională; au fost promovate cu ignorarea principiului transparenței și al consultării reale; și prezintă riscuri de influență politică, afectând în mod direct încrederea în independența și în imparțialitatea Curții.

6. Din perspectiva obiectului principal, autorii sesizării afirmă că proiectul Legii cu privire la Curtea Constituțională a suferit modificări de concept care nu au fost supuse consultărilor publice. Ei mai afirmă existența unor diferențe de traducere a unor prevederi în varianta în limba română a proiectului de lege și în varianta în limba rusă a proiectului. Aceștia susțin că, potrivit prevederilor articolului 5 alin. (1) din Legea privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, Monitorul Oficial al Republicii Moldova apare periodic. Autorii sesizării sugerează încălcarea principiului periodicității, dat fiind faptul că Decretul Președintelui Republicii Moldova privind promulgarea Legii și Legea cu privire la Curtea Constituțională au fost publicate în aceeași ediție a Monitorului Oficial și au intrat în vigoare la aceeași dată, *i.e.* 17 aprilie 2025.

7. Autorii sesizării afirmă că Legea contestată îi acordă Curții prerogative de autoreglementare, fapt care afectează echilibrul dintre puteri.

8. Autorii afirmă că modificarea prevederilor privind reînnoirea mandatului judecătorilor contrazice versiunile anterioare ale proiectului și

pare a fi adoptată *intuitu personae*, favorizând un anumit judecător sau un grup de judecători aflat/aflați în funcție.

9. Potrivit acestora, adoptarea unei legi în lipsa unei note informative actualizate și fără o sinteză a propunerilor din consultări este contrară prevederilor Legii cu privire la actele normative. Extinderea termenului de desemnare de la 15 zile la 3 luni ar genera suspiciuni rezonabile privind intenția politică de a influența componența Curții înaintea alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025. Acest fapt ar contraveni principiului echilibrului instituțional și principiului independenței și imparțialității judecătorilor constituționali.

10. Așadar, autorii pretind încălcarea articolelor 1 alin. (3), 6, 7, 16, 23 alin. (2), 60 alin. (1), 66 lit. a), 72 alin. (3) lit. e), 74 alin. (1), 76, 135 alin. (1), literele a), f) și g) și 137 din Constituție.

II. Aprecierea Curții

11. Examinând respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări, stabilite în jurisprudența sa constantă, Curtea reține că, în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor ține de competența sa *ratione materiae*.

12. În conformitate cu articolul 25 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, deputații sunt abilitați cu prerogativa sesizării Curții Constituționale. Autorii acestei sesizări sunt deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

13. Obiectele sesizării sunt Legea cu privire la Curtea Constituțională în întregime, iar în subsidiar:

- textul „intenționează să devină parte” de la articolul 4 alin. (1) lit. a) și textul „la sesizarea instanțelor judecătorești” de la litera g);
- teza a doua a articolului 9 alin. (1) („Judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate.”);
- textul „și are mai puțin de 65 de ani de la accederea în funcție” de la articolul 13 alin. (1); textul „cu 3 luni înainte de expirarea mandatului judecătorului” de la articolul 13 alin. (2); teza a doua a articolului 13 alin. (3) („În cazul în care candidatul ocupă o funcție incompatibilă cu funcția de judecător al Curții Constituționale sau este membru al unui partid politic, acordul trebuie să cuprindă angajamentul candidatului de a demisiona, până la data depunerii jurământului, din funcția pe care o ocupă, cu excepția cazului în care legea prevede suspendarea din funcție, și de a înceta calitatea de membru în partidul politic.”);
- textul „unui mandat deplin” de la articolul 20 alin. (2);
- textul „pentru judecătorul demisionat și reîntors în funcție se ia timpul activității în funcția de judecător de la data încetării ultimei demisii” de la articolul 20 alin. (5);
- articolul 21 alin. (4);
- articolul 30 alin. (3);

- textul „intenționează să devină parte” de la articolul 38 alin. (1) lit. a) și textul „sesizate de instanțele judecătorești de la litera e);
- omisiunea de a reglementa, la articolul 39, „circumstanțele care justifică suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova”.

14. Legea cu privire la Curtea Constituțională în întregime și textele sesizate nu au mai făcut obiectul analizei Curții, cu excepția prevederilor articolului 9 alin. (1) și ale articolului 13 alin. (2). În DCC nr. 170 din 17 septembrie 2025, Curtea a reținut, cu privire la posibilitatea judecătorilor Curții Constituționale de a deține două mandate, că:

„18. [...] potrivit gramaticii limbii române, articolul „un” este un articol nehotărât și arată că substantivul pe care îl determină este un obiect neindividualizat. Potrivit unei reguli de interpretare semantică, în absența unui indiciu contrar, masculinul include femininul (și viceversa), iar singularul include pluralul (și viceversa). Atunci când Constituția stabilește că judecătorii constituționali sunt numiți pentru *un mandat de 6 ani*, ea are în vedere că durata unui mandat nu poate depăși 6 ani, nu și numărul maxim de mandate. Din textul constituțional nu rezultă faptul că unei persoane i s-ar interzice deținerea a două mandate.

19. Fiind abilitat cu prerogativa constituțională de a reglementa prin lege organică organizarea și funcționarea Curții Constituționale (articolul 72 alin. (3) lit. c) din Constituție), legislatorul a prevăzut mai întâi la articolul 5 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13 decembrie 1994 (abrogată), iar apoi prin Legea nr. 74 din 10 aprilie 2025 cu privire la Curtea Constituțională faptul că „judecătorul Curții Constituționale poate deține această funcție pe durata a două mandate”.

20. Din formulările utilizate în textul Constituției, Curtea constată că, atunci când legislatorul constituțional intenționează să stabilească limitări asupra numărului de mandate, acest lucru este consacrat în mod expres. De exemplu, în cazul funcției de Președinte al Republicii Moldova, adunarea constituantă a precizat că „nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al Republicii Moldova decât pentru cel mult două mandate consecutive” (a se vedea articolul 80 alin. (4) din Constituție). În cazul funcției de Avocat al Poporului, legislativul limitează numărul mandatelor, stabilind că „Avocatul Poporului este numit [...] pentru un mandat de 7 ani, care nu poate fi reînnoit” (articolul 59¹ alin. (3) din Constituție), iar în cazul membrilor Consiliului Superior al Magistraturii Legea Supremă prevede că „membrii Consiliului Superior al Magistraturii sunt aleși sau numiți pentru un mandat de 6 ani, fără posibilitatea de a deține două mandate” (articolul 122 alin. (5) din Constituție). De asemenea, în cazul funcției de Procuror General, legislatorul constituțional a stabilit că „Procurorul General este numit în funcție [...] pentru un mandat de 7 ani, care nu poate fi reînnoit” (articolul 125 alin. (1) din Constituție). În cazul judecătorilor Curții Constituționale, Constituția nu prevede o limitare a numărului de mandate. În lipsa unei precizări clare, așa cum a făcut-o în raport cu alte funcții de demnitate publică din cadrul unor instituții de rang constituțional menționate mai sus, Curtea conchide că autorii Constituției nu au limitat numărul de mandate al judecătorilor constituționali.

21. Curtea observă că, pe întreaga durată de 30 de ani de activitate a Curții Constituționale, autoritățile competente au numit de mai multe ori judecători constituționali pentru al doilea mandat. În acest sens poate fi prezentat, de exemplu, cazul judecătorilor: Ion Vasilati, care, fiind numit prin Hotărârea Parlamentului nr. 375 din 16 februarie 1995, a deținut un mandat de 6 ani între

anii 1995-2001, dar și al doilea mandat de 6 ani între anii 2002-2008, în urma numirii sale prin Hotărârea Guvernului nr. 1322 din 9 octombrie 2002; Elena Safaleru, care, fiind numită prin Hotărârea Parlamentului nr. 1447 din 19 februarie 2001, a deținut un mandat de 6 ani între anii 2001-2007 și al doilea mandat de 6 ani între anii 2007-2013, în urma numirii sale prin Hotărârea Parlamentului nr. 35 din 23 februarie 2007; Victor Pușcaș, fiind numit de către Consiliul Superior al Magistraturii prin Hotărârea nr. 5 din 15 februarie 2001, a deținut un mandat de 6 ani între anii 2001-2007, care, prin Hotărârea CSM nr. 22/2 din 15 februarie 2007, a fost înnoit cu un mandat pentru anii 2007 - 2013; Dumitru Pulbere, care, fiind numit prin Hotărârea Parlamentului nr. 1447 din 19 februarie 2001, a deținut un mandat de 6 ani între anii 2001-2007 și al doilea mandat de 6 ani între anii 2007-2013, în urma numirii sale prin Hotărârea Parlamentului nr. 35 din 23 februarie 2007.

22. Curtea menționează că problema duratei mandatului și a numărului de mandate al judecătorului Curții Constituționale a fost în atenția autorităților publice. Având în vedere că în mai multe state europene judecătorii se numeau pe un singur mandat, însă mandatul era, de regulă, pentru o perioadă mai lungă decât în Republica Moldova, Guvernul Republicii Moldova, prin Hotărârea nr. 1265 din 21 noiembrie 2016, a inițiat un proiect de lege pentru revizuirea Constituției și l-a expediat Curții Constituționale spre avizare. Autorul proiectului de lege, din raționamentele expuse în nota informativă și în actele la care s-a făcut trimitere în acea notă (a se vedea sesizarea nr. 142c din 28 noiembrie 2016), a propus, *inter alia*, modificarea articolului 136 din Constituție prin prelungirea duratei mandatului judecătorilor Curții Constituționale de la 6 ani la 9 ani, precum și limitarea exercitării funcției de judecător al Curții la un singur mandat. Prin Avizul nr. 7 din 6 decembrie 2016, Curtea Constituțională a avizat pozitiv proiectul de lege pentru revizuirea Legii Supreme. Acest proiect însă nu a fost adoptat de către Parlament timp de un an, astfel încât, în condițiile articolului 143 alin. (2) din Constituție, inițiativa legislativă a devenit nulă.

23. În ceea ce privește durata mandatului, Comisia de la Veneția favorizează, în general, mandatele lungi și care nu pot fi înnoite sau admit, cel mult, o singură realegere. Imposibilitatea reînnoirii mandatului contribuie semnificativ la consolidarea independenței judecătorilor Curții Constituționale, iar un mandat îndelungat asigură independența acestora, în special față de autoritățile care i-au numit. Cu referire la situația din Republica Moldova, Comisia de la Veneția recunoaște că prelungirea duratei unui singur mandat - cum ar fi creșterea acestuia la 12 ani fără posibilitatea realegerii - este preferabilă; cu toate acestea, ar putea fi necesare modificări constituționale. În Opinia sa privind proiectul legii cu privire la Curtea Constituțională (CDL-AD(2025)005), Comisia de la Veneția a încurajat autoritățile Republicii Moldova să ia în considerare acest aspect în contextul unor posibile reforme constituționale viitoare (a se vedea paragrafele 37 și 38 din Opinie)."

15. În aceeași decizie, Curtea a reținut, cu referire la articolul 13 alin. (3) din Lege, următoarele:

„35. Analizând o prevedere similară cu omisiunea avansată de autorul sesizării cu referire la condiția impusă persoanei de a nu fi fost membru de partid în ultimii trei ani dinaintea numirii în funcția de judecător constituțional, Comisia de la Veneția afirmă că activitățile politice ale cetățenilor țin de esența democrației pluraliste și, astfel, ar trebui promovate. Acestea includ activitățile de ordin politic în cadrul partidelor politice, inclusiv activitățile persoanelor care s-ar putea califica pentru funcția de judecător constituțional în viitor. Cele două principii importante - protecția imparțialității judecătorilor și valoarea angajamentului politic în cadrul vieții democratice - trebuie reconciliate. În

opinia Comisiei de la Veneția, simplul statut de membru al unui partid politic nu ar trebui să descalifice o persoană, iar obligația de abținere de la activități politice calificate pentru o perioadă de trei ani este prea strictă, prin raportare la echilibrul dintre aceste principii. Eliminarea acestei condiții a fost considerată binevenită de către Comisia de la Veneția în cazul unui proiect de lege privind Curtea Constituțională a Ucrainei (a se vedea CDL-AD(2016)034, paragrafele 30-32).

36. De asemenea, în cauza Otegi Mondragon și alții v. Spania (dec.), 3 noiembrie 2015, reclamantul a susținut în fața Curții Europene că nu a beneficiat de garanțiile unui tribunal imparțial, așa cum o cere articolul 6 § 1 din Convenție, deoarece judecătorul Curții Constituționale care a participat la judecarea cauzei sale a fost afiliat politic la un partid. Cu privire la acest aspect, Curtea Europeană a reținut că judecătorul constituțional a fost membru de partid până la depunerea recursului constituțional de către reclamant. De asemenea, legislația statului respectiv nu interzicea judecătorilor Curții Constituționale să fie membri ai vreunui partid politic. În fine, Curtea Europeană a notat că simplul fapt că judecătorul constituțional a fost membru de partid nu este suficient pentru a pune la îndoială imparțialitatea sa (§§ 25 și 27).

37. Curtea subliniază că Constituția nu le interzice politicienilor de carieră să devină judecători constituționali. Din contră, legitimitatea și calitatea jurisprudenței tribunalelor constituționale sporesc atunci când în componența acestora ajung specialiști din toate sferele sociale, fie că sunt fie judecători de carieră, profesori de drept sau politicieni.

38. Având în vedere omisiunea semnalată de autorul sesizării, Curtea reține că Legea Supremă stabilește condiții pentru numirea în funcția de judecător constituțional: (i) pregătire juridică superioară; (ii) înaltă competență profesională; (iii) vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic sau în activitatea științifică (a se vedea articolul 138). În același timp, Constituția a prevăzut explicit obligația persoanei care ocupă funcția de judecător constituțional să nu dețină nici o „altă funcție publică sau privată retribuită, cu excepția activității didactice și științifice” (articolul 139).

39. Totodată, Curtea observă că, având competența de a reglementa prin lege organică organizarea și funcționarea Curții Constituționale, legislatorul a prevăzut în mod explicit că judecătorul constituțional: (i) nu are dreptul să desfășoare activitate politică; și nici (ii) nu poate fi membru al unui partid politic (articolul 18 alin. (2) din Legea nr. 74/2025). Pentru a asigura îndeplinirea acestor obligații, legislatorul a prevăzut că în cazul în care persoana numită în funcția de judecător constituțional deține calitatea de membru al unui partid politic, ea trebuie, printr-un acord prealabil semnat în formă scrisă, să-și asume angajamentul ca până la depunerea jurământului să înceteze calitatea de membru al partidului politic.

40. Așadar, Curtea constată că legislatorul a reglementat situațiile juridice referitoare la calitatea de membru al unui partid politic. Prin urmare, Curtea reține că Legea cu privire la Curtea Constituțională conține mecanisme apte să înlăture eventualele legături ale judecătorilor constituționali cu partidele politice.”

16. Având în vedere că argumentele autorilor sesizării referitoare la neconstituționalitatea articolelor 9 alin. (1) și 13 alin. (3) din Legea cu privire la Curtea Constituțională sunt identice cu argumentele autorului sesizării din DCC nr. 170 din 17 septembrie 2025 și că ele au fost abordate de către Curte în mod definitiv, Curtea va respinge aceste două capete ale sesizării.

17. Autorii sesizării atacă, în primul rând, întreaga Lege cu privire la Curtea Constituțională, pentru că nu ar fi fost respectată procedura legislativă. Curtea reamintește care sunt condițiile care pot declanșa un control de constituționalitate din această perspectivă. În HCC nr. 14 din 27 aprilie 2021, Curtea a reținut, la §§ 53-54, că Parlamentul este suveran în materia reglementării procedurii de adoptare a legilor. Totuși, suveranitatea Parlamentului nu este absolută, ea fiind limitată de principiile constituționale în această materie. În acest sens, atât la reglementarea procedurilor parlamentare, cât și la aplicarea lor, *i.e.* la adoptarea actelor normative, Parlamentul trebuie să asigure echilibrul corect dintre principiul autonomiei parlamentare și celelalte principii incidente în materia procedurilor parlamentare, care sunt stabilite expres sau care pot fi deduse în mod clar din Constituție. Dat fiind caracterul suveran al Parlamentului în materia legiferării, Curtea a reținut că competența sa în materia controlului constituționalității procedurii parlamentare este limitată. În acest domeniu, Curtea trebuie să manifeste deferință judiciară față de rolul Parlamentului de legislator autonom. În acest sens, Curtea poate verifica constituționalitatea unei legi sub aspectul procedural doar dacă la adoptarea ei Parlamentul a afectat vreun element esențial al procesului de legiferare, care rezultă expres din Constituție sau care poate fi clar dedus dintr-un principiu constituțional.

18. Autorii sesizării au susținut nerespectarea procedurii de către Ministerul Justiției și și-au raportat criticile la norme infraconstituționale (*i.e.*, Legea cu privire la actele normative). Așa cum se poate deduce din lectura prevederilor constituționale, procesul legislativ este centrat, în partea sa semnificativă, pe procedurile parlamentare.

19. Cu privire la argumentele autorilor sesizării referitoare la existența unor neconcordanțe dintre proiectul de lege prezentat în limba română cu cel prezentat în limba rusă, Curtea reține că, potrivit articolului 13 alin. (1) din Constituție limba de stat a Republicii Moldova este limba română, fapt care incumbă obligația de a folosi limba română în activitatea tuturor autorităților publice din țară, dar și de către toți funcționarii publici și persoanele cu demnitate publică în exercitarea funcțiilor. Nici o normă constituțională nu impune verificarea constituționalității unei norme juridice în funcție de redactarea făcută într-o altă limbă.

20. Prin urmare, Curtea constată că autorii sesizării nu au adus critici de nerespectare a procedurii în procesul de adoptare a Legii cu privire la Curtea Constituțională de către Parlament raportate la prevederi constituționale.

21. *Obiter dictum*, Curtea reține că inițiativa legislativă privind proiectul de lege cu privire la Curtea Constituțională a aparținut Guvernului care l-a înregistrat în Parlament pe 11 decembrie 2024 cu nr. 371, iar pe data de 13 decembrie 2024 a fost adoptat în prima lectură. Ulterior primei lecturi, unii deputați în Parlament au înregistrat mai multe amendamente¹, a fost

¹ De exemplu: amendamentele: FG nr.23 din 17 decembrie 2024; nr. DC nr.64 din 19 decembrie 2024; DC nr. 65 din 19 decembrie 2024.

efectuată expertiza anticorupție de către Centrul Național Anticorupție², au fost formulate avize (de exemplu, Direcția generală juridică a Parlamentului³ Comisia juridică, numiri și imunități) și de alte autorități și instituții⁴, precum și a fost solicitată Opinia Comisiei de la Veneția⁵. Parlamentul a votat proiectul în lectura a doua pe data de 10 aprilie 2025.

22. Așadar, Curtea declară inadmisibil acest capăt al sesizării.

23. În continuare, Curtea va trece la analiza punctuală a celorlalte articolele și texte din Lege contestate de către autorii sesizării.

Competența Curții de a verifica constituționalitatea tratatelor internaționale la care statul intenționează să devină parte

24. Autorii sesizării contestă competența Curții de a verifica constituționalitatea tratatelor internaționale la care Republica Moldova intenționează să devină parte, stabilită de articolele 4 alin. (1) lit. a) și 38 alin. (1) lit. a) din Lege.

25. Ei afirmă că există o disonanță între textul constituțional și textul legal, iar rezolvarea acestei disonanțe nu poate fi lăsată pe seama cetățeanului, prin studierea jurisprudenței, ci trebuie să fie responsabilitatea instituțiilor competente: Curtea și Parlamentul.

26. Curtea subliniază că, potrivit articolului 8 alin. (1) din Constituție, Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional. În jurisprudența sa Curtea a menționat că intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia. În cazul în care o asemenea revizuire nu a avut loc, tratatul internațional intrat în vigoare devine executoriu (DCC nr. 5 din 24 septembrie 2002; DCC nr. 17 din 7 noiembrie 2013, § 49).

27. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, Curtea Constituțională „exercită, la sesizare, controlul constituționalității [...] tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”. Curtea a reținut, în jurisprudența sa, că tratatele internaționale pot fi contestate în fața ei de către subiecții cu drept de sesizare între momentul exprimării consimțământului Republicii Moldova de a fi legată prin tratat și

²<https://www.parlament.md/preview?id=3841d370-2727-415d-8d5e-a591b4d58706&url=https://ep-sp.parlament.md/materials/638689464243238617/Documents/20241211151815.pdf&method=GetDocumentContent>

³<https://www.parlament.md/preview?id=d03dec7e-0e08-4505-baac-86fd495f071c&url=https://ep-sp.parlament.md/legislativedocuments/638696764749473963/Documents/20241213092627.pdf&method=GetDocumentContent>

⁴<https://www.parlament.md/preview?id=da890372-2f49-4882-94fd-62235f5b4f6e&url=https://ep-sp.parlament.md/materials/638689464243238617/Documents/20241211151835.pdf&method=GetDocumentContent>

⁵https://www.constcourt.md/public/files/file/comisia_venetia/2025/CDL-AD2025005_Opnia_CV_privind_proiectul_de_lege_CC.pdf

momentul intrării în vigoare a tratatului (a se vedea HCC nr. 24 din 9 octombrie 2014, §§ 28-29; DCC nr. 17 din 7 noiembrie 2013, § 50). Prin urmare, tratatele internaționale care au devenit executorii pentru Republica Moldova nu pot fi verificate sub aspectul constituționalității, pentru că statul nu și-ar putea executa angajamentele care rezultă din tratat, contrar principiului *pacta sunt servanda* (DCC nr. 5 din 24 septembrie 2002; DCC nr. 17 din 7 noiembrie 2013, §§ 32, 60; DCC nr. 1 din 15 martie 2010; HCC nr. 12 din 7 mai 2020, §§ 29, 30).

28. Astfel, este de neconceput, din perspectiva Constituției, ca Curtea Constituțională să declare neconstituțional un tratat internațional la care Republica Moldova este parte. Mai mult, așa cum a observat Comisia de la Veneția în opinia sa CDL-AD(2025)005, la § 25, controlul constituțional *a priori* al tratatelor internaționale are o justificare solidă în principiu, deoarece absența unui astfel de control poate implica riscul încălcării principiului de drept internațional *pacta sunt servanda*. Mai mult, acest aspect subliniază că, atunci când apare un conflict între un tratat internațional și Constituție sau, după caz, legile constituționale (organice), conflictul este deosebit de delicat, întrucât presupune un posibil antagonism între cele mai înalte instrumente juridice interne și angajamentele asumate la nivel internațional. Prin urmare, statele se străduiesc să prevină astfel de conflicte ori de câte ori este posibil.

29. Având în vedere prevederile articolelor 8 alin. (1) și 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, în lumina jurisprudenței Curții Constituționale, Curtea nu poate reține spre examinare aceste capete ale sesizării și le declară inadmisibile.

Competența Curții de a rezolva excepțiile de neconstituționalitate

30. Autorii sesizării contestă și competența Curții de a rezolva excepțiile de neconstituționalitate, la sesizarea instanțelor judecătorești, așa cum prevăd articolele 4 alin. (1) lit. g), 30 alin. (3) și 38 alin. (1) lit. e) din Lege.

31. Din această perspectivă, Curtea reamintește că prin punctul 1 din dispozitivul Hotărârii nr. 2 din 9 februarie 2016 a hotărât că:

„În sensul articolului 135 alineatul (1) lit. a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție;
- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.”

32. În prezenta cauză, autorii sesizării nu au prezentat argumente care să declanșeze analiza Curții în vederea revizuirii jurisprudenței menționate. Curtea reiterează că rolul său nu constă în conceperea de argumente în sprijinul unei soluții preferate de către autorii sesizării, pentru că ar deține o dublă calitate: de parte și de judecător în același proces. Un asemenea procedeu este contrar preeminenței dreptului.

Limita de vârstă de 65 de ani la accederea în funcția de judecător constituțional

33. Autorii sesizării susțin că limita de vârstă stabilită la 65 de ani la data accederii în funcția de judecător constituțional, prevăzută de articolul 13 alin. (1) din Lege, este disproporționată și contravine principiului nediscriminării și dreptului la muncă și la libera alegere a ocupației.

34. Autorii sesizării nu au menționat care sunt categoriile de persoane care trebuie comparate și nu au motivat în ce ar consta pretinsul tratament discriminatoriu. Din acest motiv, Curtea respinge acest capăt al sesizării ca inadmisibil.

Desemnarea noului judecător constituțional cu trei luni înainte de expirarea mandatului unui judecător în funcție

35. Autorii sesizării au afirmat că extinderea termenului de desemnare a candidaților de la 15 zile la 3 luni înainte de expirarea mandatului unui judecător în funcție, așa cum prevede articolul 13 alin. (2) din Lege, permite intervenții politice și manipulări cu scopul menținerii în funcție a unor judecători fideli anumitor grupuri de interese, contrar articolelor 1 alin. (3) și 6 din Constituție.

36. La § 61 din Opinia sa CDL-AD(2025)005, Comisia de la Veneția califică drept o „abordare binevenită” aranjamentele procedurale necesare pentru numirea unui nou judecător care pot fi inițiate cu mult timp înainte. Asemenea aranjamente reduc la minim riscul existenței unor posturi vacante. În acest sens, Curtea nu vede cum ar fi afectate articolele din Constituție invocate de autorii sesizării. Din contră, articolul 13 alin. (2) din Lege asigură continuitatea activității Curții, aspect care este indispensabil pentru protecția efectivă a Constituției.

37. Așadar, Curtea respinge ca inadmisibil acest capăt al sesizării.

Garanțiile sociale ale judecătorilor constituționali

38. Autorii sesizării contestă articolul 20 alineatele (2) și (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională. Potrivit autorilor, prevederile contestate contravin principiilor transparenței, echității și legalității, care trebuie să guverneze activitatea Curții Constituționale. Aceste prevederi ar favoriza o protecție specială pentru anumite persoane și ar slăbi încrederea publicului în imparțialitatea și corectitudinea procesului de numire. Autorii menționează că prevederile contestate ridică serioase probleme de constituționalitate. Ei nu fac trimitere la un articol concret din Constituție care ar fi încălcat.

39. În circumstanțele unor sesizări motivate la modul abstract, fără trimiteri exacte la prevederi constituționale și fără oferirea unor argumente concrete, Curtea subliniază că nu îi poate înlocui pe autorii sesizării. Astfel, Curtea este nevoită să declare inadmisibil acest capăt al sesizării.

Continuarea mandatului expirat de către judecătorul constituțional până la depunerea jurământului de către noul judecător

40. Autorii sesizării afirmă că Constituția stabilește la articolul 136 alin. (1) că durata mandatului judecătorilor constituționali este de 6 ani. Faptul că un judecător al cărui mandat a expirat își poate exercita, în continuare, funcția până la depunerea jurământului de către succesorul său ar încălca acest articol din Constituție.

41. Sub acest aspect, Comisia de la Veneția a menționat în Opinia sa CDL-AD(2025)005, la §§ 61, 62 și 63, că a recomandat anterior ca, pentru a se asigura continuitatea în componența Curții Constituționale, un judecător al cărui mandat a expirat trebuie să rămână în funcție până la preluarea funcției de către succesorul său. De asemenea, Comisia a recomandat fie o procedură care să permită judecătorului în exercițiu să își continue activitatea până la numirea oficială a succesorului său, fie o dispoziție care să prevadă că procedura de numire a unui nou judecător ar putea începe cu un anumit timp înainte de expirarea mandatului titularului. Comisia a menționat că mecanismul propus de Lege funcționează doar în cazurile în care mandatul judecătorului a expirat și numai dacă acesta este de acord să-și continue activitatea. În acest context, prevederea care permite unui judecător să rămână în funcție până la numirea succesorului său reprezintă o garanție importantă, deși nu ar trebui privită ca o soluție pe termen lung pentru posibila instabilitate a Curții.

42. Curtea achiesează la aceste observații ale Comisiei de la Veneția. Mai mult, practica în discuție este aplicată și la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Potrivit articolului 23 para. (2) teza I din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, judecătorii Curții Europene rămân în funcție până la înlocuirea lor.

43. În conformitate cu articolul 136 alin. (1) din Constituție, așa cum a fost interpretat în Hotărârea nr. 12 din 12 mai 2016, în vederea evitării obstacolelor care pot interveni în buna funcționare a Curții, judecătorul

constituțional al cărui mandat a expirat își exercită atribuțiile până la depunerea jurământului de către succesorul său în funcție. Având în vedere jurisprudența sa clară, Curtea respinge ca inadmisibil acest capăt al sesizării.

Pretinsa omisiune legislativă de a stabili circumstanțele care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova prin avizul Curții

44. În introducerea sesizării lor, autorii menționează, în afară de prevederile pe care le contestă, și faptul că Legea cu privire la Curtea Constituțională nu stabilește circumstanțele care justifică interimatul funcției de Președinte.

45. Curtea a analizat sesizarea și a observat absența unei minime motivări care să justifice efectuarea controlului de constituționalitate. Simpla menționare a unei pretinse probleme nu reprezintă o motivare de drept constituțional. Curtea nu poate trece la efectuarea controlului de constituționalitate în lipsa unui efort de motivare din partea autorilor sesizării. Așadar, acest capăt al sesizării trebuie declarat inadmisibil.

46. În concluzie, având în vedere aspectele relevate mai sus, Curtea constată că sesizarea este vădit neîntemeiată și urmează a fi declarată inadmisibilă.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) litera a), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alin. (3) lit. f), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea depusă de către dl Vladimir Voronin și dna Diana Caraman, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, privind verificarea constituționalității Legii nr. 74 din 10 aprilie 2025 cu privire la Curtea Constituțională.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 25 septembrie 2025

DCC nr. 138

Dosarul nr. 152a/2025